

Politinių partijų pirmininkams
Seimo frakcijų seniūnams
Seimo nariams, atsakingiems už švietimo politiką
Kopija:
Vyriausybės kanceliarijai
Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai

Dėl nevalstybinių mažų mokyklų

2022 m. kovo 24 d.

Prasidėjus švietimo įstaigų tinklo atnaujinimui politikai vėl nusitaikė į nevalstybines mokyklas. Keliami reikalavimai atsisakyti išimties nevalstybinėms mokykloms būtų pražūtingi mažoms nevyriausybiniams (ne pelno siekiančioms) mokykloms, kurios neišgyventų ir būtų priverstos užsidaryti. Tokie sprendimai ne tik gerokai susiaurintų galimybes Lietuvoje diegti pažangias alternatyvios šiuolaikinės pedagogikos praktikas, bet ir pablogintų švietimo paslaugų prieinamumą, ypač didžiuosiuose miestuose, kur jaučiamas didelis ugdymo įstaigų trūkumas ir klasių perkrova. Švietimo paslaugų prieinamumo klausimą dar labiau užaštrina kasdien didėjantis pabėgusių nuo karo Ukrainos piliečių, kurie apsistoja (nusprendžia gyventi ir dirbti) didžiuosiuose miestuose, skaičius.

Žemiau pateikiame svarbiausius faktus ir argumentus, kokią pridėtinę vertę kuria nevyriausybinių mokyklų (jaunajai) visuomenei ir švietimo sistemai:

1. Didžioji dauguma mažų nevalstybinių mokyklų Lietuvoje yra viešosios įstaigos, t.y., pelno nesiekiančios. Jos daugiausia veikia didžiuosiuose miestuose – Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje. Kaip patvirtina 2021 metais Nacionalinio švietimo NVO tinklo atlikto kokybinio tyrimo rezultatai, dažnai šios mokyklos kuriamos, siekiant tęsti ikimokyklinio ugdymo įstaigose naudojamą alternatyvaus ugdymo pedagogiką ir palaipsniui auginant klases/ugdymo pakopas kartu su vaikais. Todėl šiuo metu svarbu sudaryti tokioms mokykloms palankias sąlygas augti.
2. Aukščiau minėto tyrimo duomenimis, mažų nevyriausybinių mokyklų steigimas kyla ir iš pilietinės visuomenės (bendruomenės) iniciatyvos: mokyklos kuriamos pačių tėvų, kurie nori konkrečiais veiksmais prisidėti prie savo vaikų ugdymo. Tėvai, suvokdami savo pareigą ir atsakomybę, aktyviai dalyvauja tiek priimant svarbius sprendimus, tiek ir ugdymo procese. Ugdymas čia yra ne perkama ir parduodama paslauga, o bendruomenės pastangos ir atsakomybė: tėvai kuria bendruomenę, kuri prisiima atsakomybę už vaikų ugdymą. „Vaikui užauginti reikia viso kaimo / bendruomenės.“
3. Nevalstybinėse mokyklose ugdoma pagal įvairias alternatyvias šiuolaikinio ugdymo filosofijas ir didaktines praktikas - Valdorfo, Montessori, demokratinio ugdymo, ugdymo lauke ir daug kitų. Kai kuriose iš jų mišrios grupės (ne jungtinės klasės) kuriamos, remiantis ugdymo paradigma, kuria vadovaujasi mokykla. Jos orientuotos į individualius vaiko poreikius ir dažnai tampa išeitimi tėvams, kurių vaikams reikia daugiau asmeninio dėmesio, rūpestingesnės socialinės ir emocinės aplinkos. Ugdymo modelių įvairovė leidžia iš švietimo sistemos neiškristi vaikams, kuriems valstybinės mokyklos negali skirti pakankamai individualaus dėmesio (tik dabar valstybinės mokyklos pradėjo ruošti priimti

- vaikus su įvairiais poreikiais). Daugelis jų dirba su įvairių poreikių turinčiais vaikais, todėl akcentuoja ir mokinių pažangą, ir gerą emocinę aplinką.
4. Nevalstybinėms mokykloms valstybė skiria tik mokymo lėšas, o valstybinėms mokykloms savivaldybių skiriamos aplinkos lėšos sudaro nuo 20 iki 40 proc. jų biudžeto. Sąlygos, kuriomis nevalstybinės mokyklos veikia, yra sudėtingesnės nei valstybinių: jos pačios turi užsitikrinti organizacijos tvarumą, įskaitant ir įstaigos administravimą, pastatų išlaikymą ir atnaujinimą, įrangos ir priemonių įsigijimą bei komunalinius mokesčius. Pavyzdžiui, Estijoje galioja krepšelių sistema, pagal kurią nevalstybinės ir valstybinės ugdymo įstaigos yra finansuojamos vienodai, įskaitant ir aplinkos lėšas.
 5. Atkreipiame dėmesį, kad rengiant mokyklų tinklo taisyklių atnaujinimą LR Vyriausybė daugiau nei pusmetį konsultavosi tiek su savivaldybėmis ir valstybinėmis mokyklomis, tiek ir nevalstybinėmis ugdymo įstaigomis, todėl tinklo pokyčių stabdymas ar koregavimas, priešingai nei mano kai kurie politikai, būtent ir reikštų tam tikrų vaikų diskriminavimą.
 6. Politikų siūlymas siųsti ukrainiečių vaikus į tas valstybines ugdymo įstaigas, kurios negali užtikrinti kokybiškų paslaugų net Lietuvos vaikams, o jų tėvams nesudarytų tinkamų galimybių dirbti, būtų diskriminacinės tiek atvykusių ukrainiečių vaikų, tiek ir jų tėvų (globėjų) požiūriu.
 7. Valdorfo pedagogikos tinklas Europoje jau suvienijo pajėgumus, kad ukrainiečių vaikai, kurie savo šalyje mokėsi Valdorfo pedagogiką naudojančiose įstaigose, galėtų tęsti mokslus pagal šią pedagogiką ir atvykę į kitas valstybes, tokiu būdu švelninant traumos poveikį. Lietuvos Valdorfo mokyklos jau dalyvauja šiame Europos pagalbos tinkle.
 8. Galiausiai, nuo 2024 metų Lietuvoje bendrojo ugdymo mokyklos turės įgyvendinti įtraukujį ugdymą. Pedagoginės psichologinės tarnybos dažnai rekomenduoja tėvams leisti savo vaikus, turinčius specialiųjų poreikių ar negalią, į alternatyvias mokyklas, kur jiems skiriama didesnė asmeninė pagalba.

Nevyriausybinių mokyklų yra sudėtinė švietimo sistemos dalis taip pat kaip ir socialinėje, sveikatos ar kultūros srityje veikiančios organizacijos. Nevyriausybinių švietimo įstaigų integravimas į bendrą sistemą sudarytų galimybę pasiūlyti didesniai skaičiui tėvų ugdymą, pritaikytą skirtingiems šeimų ir jų vaikų poreikiams. Šis poreikis sparčiai auga daugėjant nuo karo bėgančių ukrainiečių vaikų Lietuvoje, kuriems taip pat reikia išskirtinės prieigos ir sąlygų. Atkreipiame dėmesį, kad kartu su Nacionaline NVO koalicija neseniai atliktos apklausos duomenimis, įvairias švietimo paslaugas ukrainiečių vaikams siūlo apie 100 nevyriausybinių organizacijų.

Direktorė

Judita Akromienė